

روایت زوجی که علم‌شان را

وقف توسعه حوزه‌های دانش بنیان کشور کرده‌اند

نذر دانایی

با علم و فناوری

گزارش

مرجان قندی

گروه گزارش

در دنیایی که بسیاری دارایی‌های‌شان را برای رفاه و آسایش خود ذ‌خیره می‌کنند، افرادی هستند که بی‌هیاهو و بی‌ادعا آنچه دارند در راهی می‌گذارند که هرگز به پایان نمی‌رسد. وقف، قصه ماندگاری است؛ قصه انسان‌هایی که باور دارند دارایی واقعی، آن چیزی است که بخشیده می‌شود. آنها می‌کارند نه برای امروز، بلکه برای فردایی که شاید هرگز نبینند، اما ایمان دارند با وقفی که می‌کنند روزهای روشن‌تری در راه خواهد بود. ایران بیش از ۳۰۰ هزار موقوفه ثبت‌شده دارد که در حوزه‌های مختلفی مثل آموزش، سلامت، امور مذهبی، فرهنگی و اجتماعی فعالیت دارند. در این میان و در دورانی که بسیاری دانش را ابزار برای پیشرفت شخصی می‌دانند، زوجی تصمیم گرفتند علم‌شان را وقف کنند؛ نه برای شهرت، نه برای ثروت بلکه برای ساختن آینده‌ای روشن‌تر برای خود و دیگران. آنها باور دارند که دانایی، وقتی در خدمت انسانیت باشد، می‌تواند معجزه بیافریند. این تحول نشان می‌دهد که وقف در حال تطبیق با نیازهای روز جامعه و حرکت به سمت حمایت از نخبگان، شرکت‌های دانش‌بنیان و پروژه‌های علمی است.

سمیه دهقانی‌زاده، از دانش آموختگان دکتری پیوسته بیوتکنولوژی از دانشگاه تهران و همسرش دکتر وحید خداسی، فارغ‌التحصیل کارشناسی ارشد بیوتکنولوژی پزشکی از دانشگاه تربیت مدرس پس از پایان دوره کارشناسی ارشد، برای ادامه تحصیل راهی آمریکا شدند. هر دو در آنجا دوره دکترا در رشته بیولوژی مولکولی و علوم سرطان را می‌گذرانند و خداسی نیز دو دوره پس‌دکترا را در دانشگاه یوتا و دانشگاه علوم پزشکی هاروارد طی می‌کند. پس از یک دهه فعالیت علمی در آمریکا، این زوج تصمیم می‌گیرند به ایران بازگردند و شرکت خود را با تمرکز بر فناوری‌های نوین مرتبط با mRNA تأسیس کنند.

دهقانی‌زاده درباره وقف علمی‌شان می‌گوید: «ما شرکت دانش بنیان در حوزه سلامت و پزشکی نوین را وقف کردیم. تمرکز شرکت برفناوری mRNA؛ فناوری به روز در حوزه سلامت است. این همان فناوری‌ای است که واکسن‌های کووید-۱۹ شرکت‌های مدرنا و فایزر با آن ساخته شدند. اکنون نیز بسیاری دیگر از محصولات درمانی در جهان با این فناوری در حال توسعه هستند، از جمله واکسن‌های پیشگیرانه و واکسن‌های درمانی برای سرطان.» او توضیح می‌دهد: «فناوری mRNA یکی از پیشرفته‌ترین فناوری‌های حوزه سلامت است که بعد از سال‌ها طی کردن مراحل تحقیق و توسعه در دوران پاندمی کووید-۱۹ اولین محصولات خود را به دنیا عرضه کرد. ما از سال ۱۳۹۶، فعالیت خود را در ایران آغاز کردیم و با توسعه پلتفرم این فناوری به صورت داخلی، توانستیم مواد اولیه و دستگاه‌های مورد نیاز را هم بومی‌سازی کنیم. اولین محصول این فناوری در کشور واکسن کووید بود که تا انتهای فاز اول بالینی پیش رفته و نتایج بسیار خوبی نشان داده است.»

وقف دانش برای پیشرفت

در حوزه‌های دانش بنیان

شاید تصور کنید غول‌های دنیای فناوری با

در راه علم و فناوری به وقف توانایی‌ها و درآمد‌های خود برای تبدیل جهان به جایی بهتر برای زندگی عمومی می‌پردازند. دهقانی‌زاده می‌گوید: «توجه به علم و فناوری و استفاده از آن در حل مسائل کشور رویکردی است که ما به آن نیاز داریم. معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، حمایت‌های خوبی در این زمینه انجام می‌دهد. رویکرد نسبتاً جدید سازمان اوقاف در این زمینه هم تولیدبخش اتفاقات خوبی در آینده است.» او با اشاره به نیت وقف خود و همسرش می‌گوید: «هدف نهایی‌ی ما از همه تلاش‌ها، از جمله تحصیل، راه‌اندازی شرکت و فعالیت در زمینه توسعه فناوری کمک به پیشرفت

جمعی است؛ از تصمیم‌گیران تا دانشجویان و فعالان علمی. ما امیدواریم وقف دانش ما بتواند سهمی در این حرکت ملی داشته باشد.» او با بیان اینکه وقف یعنی اهدای دارایی برای نیتی خاص، می‌گوید: «وقف شرکت با نیت حمایت از فعالیت‌های علمی در کشور به خصوص در حوزه سلامت انجام شده است. هدف اصلی ما، ارتقای فعالیت‌های علمی و پیشرفت در حوزه‌های دانش بنیان است. تمرکز ما بر بهره‌برداری از سود شرکت برای تقویت و توسعه فعالیت‌های علمی و فناوری است تا بتوانیم به‌عنوان یک نهاد دانش بنیان، نقش مؤثری در توسعه علم و فناوری کشور ایفا کنیم.»

از وقف سنتی تا علم و فناوری

وقف در فرهنگ اسلامی و ایرانی سنتی دیرینه و شناخته شده است و بدون تردید شکل‌گیری یا راه‌اندازی مراکز خیریه علمی که به طور اختصاصی به مقوله وقف علم و فناوری می‌پردازد، می‌تواند در تقویت این سنت در حوزه علم و فناوری نقش مهمی داشته باشد. اختصاص خیرات علمی به حوزه علم و فناوری نه تنها می‌تواند تأمین‌کننده سرمایه برای راه‌اندازی کسب و کارهای دانش بنیان برای کسب درآمد باشد بلکه می‌تواند به منزله دست‌یابی به فناوری‌هایی باشد که اثرات و خیرات آن نه فقط در سطح ملی بلکه در سطح جهانی زاده درباره تأثیر وقف علمی‌شان در جامعه می‌گوید: «پیشرفت به واسطه به کارگیری علم و فناوری به دست می‌آید و طبیعی است که در کشورهای پیشرفته، فضای مطلوب‌تری برای فعالیت‌های علمی وجود دارد. اما اگر فقط به این نکته قناعت کنیم و تسلیم شویم، کشورمان هرگز به جایگاه شایسته‌اش نخواهد رسید. علم و دانش نقش کلیدی در حل مسائل کشور دارد؛ از موضوع سلامت گرفته تا بحران‌های زیست‌محیطی و انرژی. این مسیر نیازمند تلاش

بیش از ۲۳۰ هزار موقوفه و حدود یک‌ونیم میلیون رقبه است. برخی از بزرگ‌ترین زمین‌های کشاورزی، باغات و مراتع کشور از صدها سال پیش وقفی بوده‌اند و همچنان در خدمت جامعه قرار دارند.» معممی مقدم از همکاری با شرکت‌های دانش بنیان برای ایجاد مزارع پرورش ماهی در استان‌های ساحلی، نصب پنل‌های خورشیدی روی زمین‌های وقفی، راه‌اندازی مجتمع‌های دامپروری و ایجاد بزرگ‌ترین مزرعه اوکالیپتوس کشور خبر می‌دهد و می‌گوید: «این اقدامات گامی برای درآمدزایی پایدار و توسعه اقتصادی موقوفات است.»

او به برنامه‌های نوآورانه سازمان اشاره می‌کند و می‌گوید: «اوقاف در زمینه بهره‌برداری از سدها و آب‌پندان‌های وقفی، توسعه انرژی پاک و حمایت از طرح‌های نوآورانه پیشگام بوده است. این اقدامات علاوه بر تولید و اشتغال، به محیط زیست و توسعه پایدار نیز کمک می‌کند.» معممی مقدم با تأکید بر اینکه اصل امانت‌داری خط قرمز سازمان اوقاف است، درباره نگرانی برخی از نحوه مصرف درآمد موقوفات اعلام می‌کند: «همه درآمد‌ها از طریق سامانه جامع موقوفات به‌صورت دقیق ثبت و با نظارت کامل در مسیر نیت و اوقف هزینه می‌شود.» مدیرکل فرهنگی سازمان اوقاف به تنوع اشکال وقف اشاره می‌کند و می‌گوید: «امروزه وقف پول و وقف مشارکتی نیز رواج یافته است. در وقف پول، اصل سرمایه محفوظ می‌ماند و سود آن صرف امور خیریه می‌شود؛ در وقف مشارکتی نیز چند نفر می‌توانند دارایی‌های خود را برای یک هدف خیر-مشتک وقف کنند.»

چهره نوین وقف در ایران

با ورود فناوری‌های نوین به عرصه وقف، چهره‌ای تازه از این سنت دیرینه اسلامی در ایران شکل گرفته است؛ از پرورش ماهی در قفس تا تولید انرژی خورشیدی. وقف امروز نه‌تنها میراثی معنوی، بلکه ابزاری برای توسعه پایدار اقتصادی و فرهنگی کشور شده است. رضا معممی مقدم، مدیرکل فرهنگی سازمان اوقاف و امور خیریه با اشاره به تحول رویکرد این سازمان، از تلاش برای تبدیل وقف به موتور محرک توسعه پایدار کشور می‌گوید: «وقف امروز دیگر محدود به سنت‌های گذشته نیست، بلکه با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین مانند پرورش ماهی در قفس، انرژی خورشیدی و حمایت از طرح‌های دانش بنیان، وارد عرصه‌های نوین اقتصادی و فرهنگی شده است.»

معممی مقدم با اشاره به جایگاه وقف در فرهنگ اسلامی، آن را سنتی حسنه می‌داند که از صدر اسلام تاکنون نقش مهمی در تقویت همبستگی اجتماعی، توسعه علمی و حمایت از محرومان ایفا کرده است. او توضیح می‌دهد: «وقف به معنای اختصاص مال برای امور خیر و عمومی است که سود آن همیشگی بوده و در مسیر خاشی که و اقف تعیین کرده، مصرف می‌شود.» او درباره تاریخچه سازمان اوقاف می‌گوید: «سازمان اوقاف در دهه ۱۳۳۰ به‌صورت رسمی تشکیل شد، اما سابقه مدیریت موقوفات در ایران به بیش از ۱۴ قرن برمی‌گردد.» به گفته معممی مقدم، مأموریت اصلی این سازمان، ثبت و اداره موقوفات، نظارت بر مصرف درآمد آن‌ها، حمایت از نیازمندان و اجرای طرح‌های قرآنی، علمی و اجتماعی است. مدیرکل فرهنگی سازمان اوقاف با اشاره به گستره موقوفات در کشور، اعلام می‌کند: «ایران امروز دارای

مخاطبان را با این مفاهیم آشنا می‌کنند. همان‌طور که خود ما نیز از طریق همین برنامه‌ها با موضوع وقف علمی آشنا شدیم.» او فعالیت‌های فرهنگی و علمی را نقش مهمی در ترویج ارزش‌های انسانی و دینی می‌داند و می‌گوید: «با گسترش این فعالیت‌ها، می‌توان فرهنگ وقف علمی را در مراکز دانشگاهی نهادینه کرد و مسیر توسعه ملی را هموارتر کرد.» دهقانی‌زاده درباره چشم‌انداز وقف علمی‌شان در سال‌های آینده می‌گوید: «امیدواریم با افزایش سرعت و میزان حمایت‌ها، مشارکت نخبگان و متخصصان بیشتر شود و در نتیجه، پیشرفت‌های سریع‌تری در حوزه‌های علمی حاصل شود. کشور باید بتواند همگام با تحولات جهانی حرکت کند و برای حل مسائل جدید، راه‌حل‌های نوآورانه و علمی را توسعه دهد. اگر فعالیت‌های علمی و فناوری‌انه مورد توجه و افاقن قرار گیرد، سرمایه‌گذاری‌های خیرخواهانه و نیت‌های نیک می‌تواند منجر به شکوفایی سریع‌تر و مؤثرتر این حوزه‌ها شود چون این مسیر، نقش مهمی در توسعه ملی ایفا خواهد کرد. نخبگان جوان نیازمند فضای کاری مناسب هستند تا بتوانند فعالیت‌های مرتبط با تخصص خود را انجام بدهند. آنها به چالش‌های علمی نیاز دارند تا مهارت‌های‌شان را توسعه بدهند و استعداد‌های‌شان را شکوفا کنند. اینکه وقف در راستای حمایت از فعالیت‌های علمی و فناوری‌انه انجام شود هم باعث رشد علمی و هم کارآفرینی در فضای فناوری‌انه و به کارگیری نخبگان خواهد شد. گسترش مراکز تخصصی، ایجاد مسیرهای باز و حمایت‌های مداوم، می‌تواند نقش مهمی در ترغیب و رشد این نسل ایفا کند. اگر این شرایط فراهم شود، نخبگان می‌توانند با انگیزه و توان بیشتر به فعالیت‌های علمی و پژوهشی خود ادامه دهند و در خدمت جامعه قرار گیرند.»

یک‌چهارم کودکان به اندازه کافی نمی‌خوانند که این مورد نگران‌کننده است؛ چون کم‌خوانی با اضطراب و افسردگی مرتبط است. حتی این موضوع ممکن است خطرات بیماری‌های قلبی و عروقی، چاقی، دیابت و فشارخون را در آینده افزایش دهد.» او با بیان اینکه یکی «دو روز اول شروع مدرسه، شاید سخت بیدار شدن از خواب طبیعی باشد، این تغییر را با تغییر ساعت زیستی بدن مرتبط می‌داند: «به هر حال دانش‌آموز در تابستان شرایط متفاوتی را تجربه کرده است. اگر از یک هفته قبل برای بیدار شدن در اول مهر برنامه‌ای نداشته، چند روزی ممکن است به سختی بیدار شود تا به اصطلاح بدنش عادت کند، اما به مرور با استفاده از راهکارهایی می‌توان نظم‌پذیری و بیدار شدن سر وقت را در او نهادینه کرد.»

این روانشناس با تأکید بر اهمیت نظم‌پذیری در خانه و مدرسه می‌گوید: «والدین و کادر آموزشی باید بدانند کودکان امروز شهروندان آینده خواهند بود. اگر می‌خواهیم شهروندان فردا مسئولیت‌پذیر و منظم باشند، باید از همین دوران کودکی و سنین مدرسه شروع کنیم.» علایی با بیان اینکه انتظار از ناظم‌های مدارس هم این نیست که مثل گذشته با تنبیه، دانش‌آموزان را به رعایت قوانین ملزم کنند، می‌گوید: «در مرحله اول خانواده‌ها با داشتن برنامه منظم، پایبندی بر قوانین و تشویق کودک برای اجرای درست برنامه‌ها می‌توانند نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشند.

در مرحله دوم کادر انضباطی مدارس هستند که باید همراه و همگام با خانواده قدم بردارند، به این معنا که به صورت تأخیر دانش‌آموز دلایل را از خانواده جویا شوند و اگر تأخیر غیرموجه بود، محدودیت‌های مقطعی برای کودک در

رابطه مستقیمی با شادابی و احساس شادی در همه افراد دارد.

با توجه به اینکه کودکان در سنین رشد قرار دارند، داشتن خوابی مطلوب برای بالا رفتن کارایی آنها از اهمیت بیشتری برخوردار است. تحقیقات نشان می‌دهد خواب بر رشد بدن کودکان هم تأثیر دارد همچنین بر هوشیاری و توجه، عملکرد شناختی، خلق‌وخو، انعطاف‌پذیری، یادگیری و حافظه، « این روانشناس با اعتقاد به اینکه کودکان از سن ۶ تا ۱۳ سالگی به ۸ تا ۱۲ ساعت خواب نیاز دارند، می‌گوید: «اگر کودکان بیش از این مقدار بخوابند هم از نظر من مطلوب نیست و خواب کمتر از این مدت را هم اصلاً توصیه نمی‌کنم. چون خواب کمتر باعث خستگی و خواب‌آلود بودن کودک طی روز می‌شود، به‌خصوص در مدرسه که باید زمان بیشتری را بگذرانند، خواب‌آلودگی قدرت یادگیری کودک را کاهش می‌دهد.» علایی با تأکید بر نظم‌پذیری در الگوی خواب کودکان می‌گوید: «والدینی که کودک را تا نیمه شب بیدار نگه می‌دارند و صبح هم او را دیرتر به مدرسه می‌برند نیز اجحاف بزرگی در حق کودک خود می‌کنند، کودک باید بداند بر اساس قوانین خانواده در ساعات مشخصی بخوابد.

همه ملزم به رعایت این قوانین هستند تا کودک هم به جدیت آنها پی ببرد.» این روانشناس با تأکید بر اینکه کودکان کم‌خواب ممکن است علائمی از اختلال نقص توجه را از خود بروز دهند، می‌گوید: «کودکی که خواب درست و منظمی نداشته بد اخلاق‌تر می‌شود و حتی ممکن است نشانه‌هایی از بیش‌فعالی در او مشاهده شود. این شرایط، عملکرد کودک را در مدرسه حتی در ارتباط با همسالان تحت تأثیر قرار می‌دهد. طبق تحقیقات انجام شده،

نظرف بگیرند. البته استفاده از برنامه‌های تشویقی مثل نام بردن از کودکانی که هر روز سر وقت به مدرسه می‌آیند یا نوشتن نام آنها در تابلوی اعلانات مدرسه می‌تواند به تشویق دانش‌آموزان منجر شود.

تهیه نظام امتیاز و پاداش، راهکار دیگری است که متولیان انضباطی امکان استفاده از آن را دارند، به این معنا که کودکان در برابر اقدامات مثبت‌شان امتیازهایی دریافت می‌کنند. بالا رفتن امتیازها هم پاداشی برای کودک در پی خواهد داشت. «این روانشناس با این توصیه که بهتر است در روزهای باقی مانده تا شروع مدارس، استفاده دانش‌آموزان از وسایل الکترونیکی مثل تلفن همراه، بازی‌های کامپیوتری و حتی تلویزیون در ساعت‌های پایانی شب محدود شود، می‌گوید: «بر اساس مطالعات محققان، نور آبی تلفن‌های همراه موجب مهار تولید ملاتونین یا همان هورمون تحریک‌کننده خواب می‌شود و بر چرخه خواب و بیداری فرد تا روز بعد تأثیر منفی می‌گذارد. بنابراین بهتر است کودکان حداقل یک ساعت قبل از خواب از این فضا دور باشند.» علایی در پایان با تأکید بر داشتن برنامه منظم برای خواب دانش‌آموزان، به آرامش والدین در این مسیر تأکید می‌کند: «تغییر، زمان بر است، بنابراین برای ایجاد رهیافتی در رفتار افراد باید آرامش خود را حفظ کنید.

صدارن دانش‌آموز با فریاد نته‌تها رفتار او را اصلاح نمی‌کند، بلکه رفتار غلط را در او استمرار می‌دهد و با خودش می‌گوید چهار بار فریاد می‌زنید و دیگر مدایش نمی‌کنید. بنابراین با حفظ خونسردی و آرامش حتی شوخی و خنده از صبحانه‌ای که آماده کرده‌ای تا صبح زیبای آفتابی بگویید، شاید چند روز اول سخت باشد اما به مرور عادت می‌کند.»

وقف شرکت

با نیت

حمایت از

فعالیت‌های

علمی در

کشور به

خصوص

در حوزه

سلامت انجام

شده است.

هدف اصلی

ما، ارتقای

فعالیت‌های

علمی و

پیشرفت در

حوزه‌های

دانش بنیان

است

گزارش

سمیه افشین‌فر

گروه گزارش

بازهم مدرسه‌ام دیر شد. این جمله برای بسیاری از دهه شصتی‌ها خاطره‌انگیز است؛ جمله‌ای از زبان پسرکی که هر روز به دلایل متعدد دیر به مدرسه می‌رسید و با توبیخ و مؤاخذه ناظم و مدیر مدرسه مواجه می‌شد. بسیاری از کودکان آن دوران و پدر و مادرهای امروز، با دیدن آنچه بر سر پسر می‌آمد، هر روز خودشان را موظف می‌دانستند رأس ساعت مقرر در مدرسه حاضر شوند تا خدای ناکرده با توبیخ و مؤاخذه ناظم روبه‌رو نشوند.

اما بنا به گفته بسیاری از والدین، هنوز مدرسه‌ها شروع نشده، مهم‌ترین نغدغه آنها سخت بیدار شدن دانش‌آموزان است. برخی از کودکان اهمیت چندانی به حضور به‌موقع در مدرسه نمی‌دهند، متولیان انضباطی مدارس هم انکار راهکار قابل توجهی برای نظم‌پذیری و توجه دانش‌آموزان به رعایت مقررات مدرسه از جمله حضور در ساعات اولیه صبح ندارند.

رها که مادر یک دانش‌آموز سوم ابتدایی است، می‌گوید: «من هر شب تمام تلاشم را می‌کنم که رادمهر بموقع بخوابد تا بتواند صبح به راحتی از خواب بیدار شود، اما متأسفانه تاکنون موفق نبوده‌ام و در نهایت به او گفت‌م در صورت دیر

چرا حضور سر وقت دانش‌آموزان در مدرسه مهم است؟

بازهم مدرسه‌ام دیر شد!

رسیدن به مدرسه خودت مورد مؤاخذه قرار می‌گیری و باید پاسخگو باشی. بعد از چند روز وقتی از او پرسیدیم «وقتی دیر می‌رسی کسی چیزی به تو نمی‌گوید»، گفت: «نه هیچ اتفاقی نمی‌افتد، نگران نباش ماما.» تعجب من وقتی بیشتر شد که آقای ناظم اسم پسرم را به عنوان نگران برگزیده انضباطی معرفی کرد. این موضوع باعث شد از آقای ناظم پرسیم به چه دلیل

پسرم را که هر روز دیر به مدرسه می‌رسد در لیست نفرات برتر انضباطی قرار داده است. آقای ناظم گفت: «از نظرفرقتاری پسر خوبی است، نگران نباشید درست می‌شود. ولی من نگران بودم چون رادمهر اگر در این سن نظم‌پذیری را نیاموزد در بزرگسالی چگونه می‌توانم از او انتظار

کم‌خوابی کودکان نگران‌کننده است

به هر حال دو دیدگاه در مورد بیدار شدن و سر وقت رفتن بچه‌ها به مدرسه وجود دارد. هرچند دیدگاه دوم دیدگاه غالبی نیست اما فاطمه علایی، روانشناس با اشاره به نقش خواب در رشد مغز کودکان به «ایران» می‌گوید: «خواب